

[Пер. с нем. и англ.] – М. : «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – 1056 с.

Інший – проекція чи розгортання суб'єктивності?

Валерія Гончаренко

ЧНУ ім. Б.Хмельницького (Черкаси, Україна)

Концепції суб'єкта та суб'єктивності в сучасній філософії у контексті її актуального розвитку виступають як релевантні і смислоутворюючі (В. Декомб). Очевидно, що метафізика суб'єкта тісно пов'язана з діалогічною традицією в європейській філософії 20-го ст. (від Ф. Розенцвейга до Е. Левінаса) та з концепцією Іншого у найрізноманітніших її прочитаннях (від М. Бубера і П. Рікера до Х. Яннараса). Проблема Іншого не втрачає актуальності сьогодні, оскільки безпосередньо стосується проблеми самоідентифікації людини, усвідомлення нею себе.

Людина як територія власної свободи завжди залишатиметься для себе *terra incognita*. «Істина може полягати лише у відкритості буття самому собі, усвідомленні самого себе» [Левінас 2006, с. 193]. Людина – це детермінація себе. Вона постійно себе долає, виходить за власні межі. Шлях безперервного людського становлення є дорогою до Іншого. Схожі міркування знаходимо у М. Бубера : «Всіляке дійсне життя є зустріч» [Бубер 1995, с. 34]. Інший дозволяє нам віднайти самих себе. Це не інтерпретується як засіб, але як причетність до світу. «Раптова поява суб'єктивності, душі, запитання «хто», залишається корелятом буття» [Левінас 2006, с. 193]. Іншого не долають, до нього варто долучитися. Це як відкритість світові, який ми приймаємо, якому відаємося. Людина, яка справді усвідомила себе людиною, є носієм любові. Любов як смисложиттєвий екзистенціал укорінює людину в житті. Особистість має бути спроможна чути інших людей, оскільки, за О. Вейнінгером, зрозуміти людину – означає носити її в собі, а любити людину – надавати їй безсмертя (згідно з Г. Марселем). Ставлення до Іншого розуміється як шлях до нового гуманізму, оскільки Інший – це щось більше, ніж ти сам. Тільки таким чином людина можлива як духовна істота. Співбуття з Іншим формує людину як таку,

виступає глибинним виміром екзистенції. «Ти відкриває більше, йому дається більше, ніж може зазнати Воно. Нічого несправжнього не проникне сюди: тут колиска Справжнього Життя» [Бубер 1995, с. 32]. Людина через комунікацію з Іншим приходять як до самої себе, так і до відкриття цього Іншого. Це те, що в контексті філософії мови та вербальних аспектів комунікації Л. Вітгенштайн називав «формою життя», а М. Бахтін – «со-бытием». Відповідно, виникає запитання про те, чи можливий ідеальний Інший, і яким чином він постає в процесі спілкування. Чи це власне суб'єктивна проекція, яку ми поширюємо на інших, або, можливо, довершений взірць, до якого прагнемо? Як можлива «ідеальна людина» в просторі діалогу?

На нашу думку, осмислення категоріального (на рівні мовних дескрипцій дійсності) та водночас екзистенційного статусу «Іншого» нерозривно пов'язане з питанням укорінення етики (автономність – гетерономність) та змістом концепту (в інтерпретації Р. Барта) свідомості. Якщо «інший» продукується людиною, або приймається як даність, то цей спосіб стосунку до нього обумовлює уявлення суб'єкта про реальність. Інший – це не дзеркало, де ми бачимо своє продовження, але щось самоцінне та автономне. Проблематизація цього питання видається актуальною в контексті пошуків сучасної філософії.

Література:

- 1) Бубер М. Два образа веры / Мартин Бубер. – М., 1995. – 464 с.
- 2) Левинас Э. По-другому чем быть, или по ту сторону сущности // Левинас: путь к другому. Сборник статей и переводов, посвящённый 100-летию со дня рождения Э. Левинаса. – СПб., 2006. – 239 с.

До питання про умови переживання містичного досвіду

Микола Кузін

Національна академія педагогічних наук України (Київ, Україна)

Містицизм у найширшому сенсі, услід за Дж. Остіном, ми визначимо як практику відновлення безпосереднього зв'язку із найвищим, універсальним принципом реальності [Austin 1999, с. 15]. Відповідно,